

Галина Гайдук

ТАВРО

Конотопська відьма

Галина Гайдук

Тавро. Конотопська відьма

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=31508919

ISBN 9785449068040

Аннотація

Ця повість описує часи коли у Конотопі топили відьом. Квітка Основ'яненко описав свій роздум як міфічну істрію, але мало хто із місцевих мешканців Конотопу знають які страхиття насправді діялися у ті далекі часи на Конотопщині.

Содержание

Частина перша	5
Конец ознакомительного фрагмента.	15

Тавро

Конотопська відьма

Галина Гайдук

*«Пресвятая Троице, помилуй нас!
Господи, очисти грехи наша;
Владыко, прости беззакония наша;
Святый, посети и исцели немощи наша
Имени твоего ради.»*

(Молитва)

© Галина Гайдук, 2019

ISBN 978-5-4490-6804-0

Создано в интеллектуальной издательской системе Ridero

Частина перша

Сміливий виклик людству

В 1833 році була написана повість «Конотопська відьма»

В цей рік в Україні в наслідок посухи був голод. А саме в роки посухи відроджувався жорстокий козацький звичай потоплення відьом. Своєю повістю письменник Григорій Квітка-Основ'яненко прагнув застерегти людей від жорстокості. Він описав реальне тлумачення дійства «потоплення відьом». Віддаючи твір до друку, письмен-

ник написав: «все це ґрунтується на розповідях старо-жилів. Топлення уявних відьом під час посухи не тільки бувало, але відновлено поміщицею сусідньої губернії». У повісті не дається часова визначеність подій. Автор відтворює старі козацькі порядки кінця XVIII віку. Герої твору, сотник Забр'юха та писар Пістряк, використовують давні звичаї та вершать суд над жінками, яких самі визнавали відьмами. Забобонні відьмо-борці влаштовують варварську розправу над беззахисними жінками, а саме – потоплення відьом.

Описуючи жах та безглуздя цієї події, що відбулася в «не малому селі Конотоп», автор розкрив справжню суть минулого. Він сміливо кинув суспільству свого ча-

су «виклик». Це був відчайдушний крик душі до всього людства. Це був виклик та докір своєму поколінню. Це була засторога майбутнім поколінням. Сміливий автор повісті «Конотопська відьма» надрукував свій твір під псевдонімом – «Грицько Основ'яненко». Невелика юмористична повість вліпила довговічне «тавро» на Конотоп, колись «немале селище»

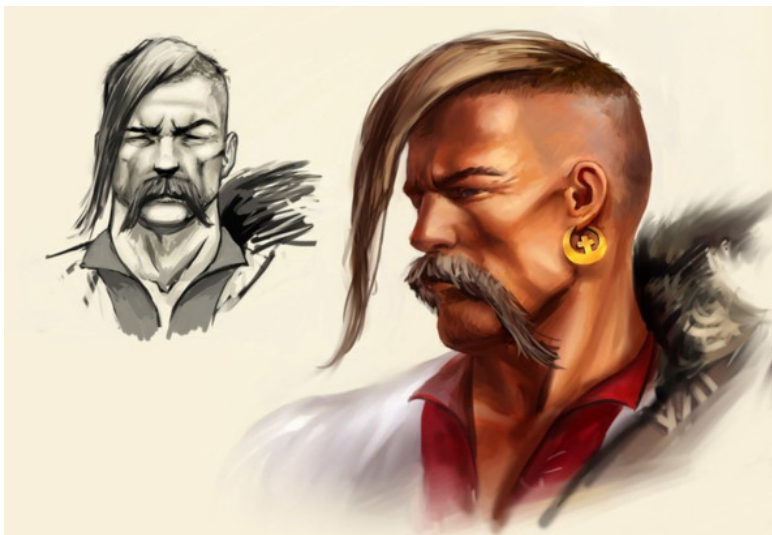

Люди схаменіться!

Звернемося до повісті Грицька Основ'яненка «Конотопська відьма». Будимо читати та роздумувати. А у підсумках висловимо і свої враження та думки.

Сотенне містечко Конотоп 17—18 століття було подібне до багатьох інших міст своїми звичаями, устроєм, побутом. Влада сотника передавалась від

батька до сина.

Забобони в козацьку добу були звичайним явищем. Віра в те, що потопленням відьом можна викликати дощі, перейшла в обряд. Конотопський сотник та писар влаштовують жахливі дії з беззахисними жінками, виправдовуючись тим, що так робили і їхні попередники. «Родитель і отець сотника Забръохи, Улас Панасович, велеліпний пан сотник пре хоробрі Конотопської сотні з відьмами управлявся і у річку їх топив... а ще і камінь на шию причіпляв»

«А покійний дідусь, пан Опанас, як засуха ухватить, то він береться за поганських відьом, та як трьох-чотирьох втопить, то де той дощ і візьметься»

Посеред ставку вбивали товсті палі, зв'язували вгорі їх вірьовками. По ставку їздили на човнах козаки. На греблі біля млину тридцять козаків із нагайками та піками тримали зв'язаних жінок, яких сотник з писарем відібрали на свій розсуд, як відьом. Семеро нещасних тремтіли під охороною. У повісті автор так описує кожну із них:

«Пріська Чирячка – змолоду сиділа під арештом прикута до церковної стіни за неморальні вчинки. Вона звела на той світ трьох мужиків, збирає усяке зілля та коріння та лікує...»;

«Химка Рябокобилиха – замирала на своїм віку, то і бачила які там, на тому світі, мучення злодіям, бреху-

нам та табачникам»;

«Явдоха Зубиха – вона не старіє, а вночі стає молодю, коси розпустить, надіне білу сорочку і піде доїти корів. На полицях у неї стоять горщики з ліками та травами. Може там сховала дощі та роси»;

«Пазька Пеючиха – нишком чаклує, вийде надвір і махає рукою. Куди махне – туди і хмари йдуть»;

«Домаха Карлючківна – суха та цибата, вся подряпана, мов граблями, ніхто не взяв; а як посивіла, то перейшла жити на леваду над болотом; стала чаклувати»;

«Векла, невістка старого Штирі – чимось не догодила писареві, який любив випити та не обминав жінок»;

«Устя Жолобиха – писар Пістряк сватався до її дочки Одарки, а отримав гарбуза. За те і потягли Устю топити разом із відьмами».

Потоплення відбувалось рано вранці. Всі бігли до ставу, від малого до старих дідів. Господарство ніхто не порав: не доїли корів, не поїли коней, не годували свиней та птицю. Худоба ревла, свині верещали, собаки вили.

«Калавурне» козацтво по черзі відчіплювало жінок від низки, зв'язували ноги і руки. Їх везли на човнах на середину ставку.

(Конотон, р. Езуч)

Біля вбитих паль жінку підтягували вірьовками вгору і плюскали у воду. «Якщо вона не виринала, то це не відьма. А якщо не тоне, а плаває – то це була відьма». На березі стояв страшенний галас, крик, плач. Родичі, діти та чоловіки нещасних, запідозрених у відьомстві, пробивалися на греблю до охорони, кричали, лаялись та чинили опір свавіллю. Козаки відганяли захисників нагайками. На греблі стояло жахливе «ревище». Потоплених витягували та відкачували. Відкачали лише одну, а п'ять жінок не врятували. Не тонула лише стара Явдоха Зубиха. Це була відьма. Тож сотник, доводячи свою владу над підлеглими, наказав відшмагати Явдоху

Зубиху нагайками за «те, що вкрала дощі».

На той час вертався із мандрів Демко Шандорюк. Уздрівши натовп людей на березі, а козаків на човнах на ставу, ще й доносився із греблі страшний лемент, він здогадався – в Конотопі топлять відьом. Демко, вже сивий козак, бачив на віку всяке диво, знався з запорізькими характерниками. Він умів і навести мару на очі, і зняти. Тож Демко Шандорюк загукав до натовпу: «Люди, схаменіться!». А сам махав рукою навпаки сонця, знімаючи у людей мару з очей. На березі ставу, який утворювала річка Єзуч біля Конотопу, лежало п'ять утоплениць, а стару Євдоху все ще шмагали нагайкою. Старий козак Шандорюк привіз сотнику Конотопської сотні «поволініє» від полковника із Чернігова – виступати в похід на турок. Козаки схаменулись, сотник Забрьоха лаявся та кидався до писаря Пістряка з бійкою. Але всі потяглися у шинок. А побита Явдоха Зубиха віднайшла горщик, зав'язаний ганчіркою, та перед носом сотника розв'язала та дмухнула в середину. Дощі та роси вилетіли з горщика, та полетіли у хмари. Всі чекали на диво. За сором та наругу стара Явдоха Зубиха віддячила своїм катам. Конотопська сотня не з'явилась вчасно у похід, тож полковник вигнав Забрюху та Пістряка з посад. А Явдоха Зубиха напустила на сотника такого «дурману», що він одружився із дівчиною Солохою, рябою та лінивою із бідного роду.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.